

skih ljudih kaj pregledovala in premišljevala, in dalje je li ona voljna najaviti nam, kakšni uspeh da je njeno preiskovanje imelo in kakšnih dotičnih predlogov imamo skoraj in še v tem zasedenju državnega zbora pričakovati?

Tako se glasi vелеvažno vprašanje narodno-konservativnih naših poslancev do visoke vlade. Kaj podobnega še ni bilo slišati v državnem zboru; kajti liberalci so v njem vedno le takšne predloge uravnavali, kateri so kmetskemu stanu bili in so še sedaj na veliko škodo, nesrečo in pogin. Grof Hohenwartova interpelacija meri na to, da se začne popravljati, kar so liberalci skvarili. Brez uspeha ne bo ostala. Ministerstvo bo namreč sedaj moralo nekaj storiti; če ne, bo prisiljeno odstopiti ali sprejemati predloge, katere bodo potem naši poslanci sami svetovali v rešenje kmetskega stanu. Bog daj! Začetek je storjen po slovenskem poslanci grofu Hohenwartu, kojega vsi priznavajo kot prvega politikarja v Avstriji. Večna hvala in zahvala mu bo, ako se mu posreči rešiti naše kmetsko ljudstvo!

Potresi.

Človek je navajen tla, po katerih hodi, imeti za stalno nepregibno reč. Nepopisljiva groza se ga loti, kadar se mu začne tla pod nogami gibati in tresti. Med najstrahovitnejše prikazni šteje zemljine potrese. A vendar ima tudi ta človeku toliko neljuba prikazen svoje povode, svoje uzroke v narurnej kakšnosti naše zemlje. Potresom ogniti se popolnem, to ni mogoče. Zemlja naša je na severji in jugu malo vtisnena krogla. Površina njena znaša 9,282.000 štirijazskih milj, katerih pride 7,200.000 na morja in druge vode, 2,082.000 pa na suho zemljo. Ako pogledamo na zemljo, kaže nam iz morja se dvigajoče pečine, gore, planjave, peščene puščave, čarobne grebene, ki ali polagoma postajajo vedno višji ali pa se nagloma iz morja dvigajo kot stene v zrak. Takšna je zemljina površina. Ali tudi v zemljo je človek nekoliko skušal prodirati. In tukaj so učenjaki do sedaj sledeče zapazili.

V naših krajih je srednja temperatura takšna, da Celzijev gorkomer kaže 9—10° C. Toda znamenito je, da termometer ali gorkomer, ako ga 4 črevlje globoko podtaknemo v zemljo, kaže samo premembo letne temperature, 60 črevljev globoko pa ne kaže nikakoršne premembe letne temperature, pa ne vsakdanje; ampak stoji v najhujši zimi, kakor ob času največje vročine po leti. Premaknimo se od tukaj še niže tako, da pridemo 110 črevljev globoko, in poglejmo na termometer, kaže nam za eno stopinjo više. Po skušnjah napravljenih na mnogih krajih zemlje, pokazalo se je, da proti sredini zemlje za vsakih 110 črevljev naraste toplota za eno stopinjo Celzijevega termometra, in to povsod in za vsako globočino. Do sedaj smo v zemljo

prodrli samo 3000 črevljev globoko. Če tedaj še dalje naprej na povedani način toplota narašča, tedaj mora 8 milj globoko uže biti vročine 1800° C. t. j. takšne, da se v njej železo topi. Ali je vse jedro zemljino podobno ognjenemu morju, ali pa je vsaj njeno osredje vsled velike teže, ki na je pritiska od vseh strani, zgoščeno in trdo, o tem so si učenjaki sami še navskriž. Toda resnično je, da je površina naše zemlje le skorja, pod katero žari in gori strahovita vročina. Skorja bo 8—9 milj debela. No, in ta podzemeljski ogenj je kriv, da se časih zemljina skorja strese ali celo predré, da iz njenih globočin izbruhne ognja, lave, žveplene vode, toplih vrelecev itd. Kder zemljo znotranje ognjene sile prederó, ondi nastanejo vulkani, t. j. gore, ki ogenj iz sebe bljujejo. Iz menj globokih poklin pritekajo topli vreleci. Kder pa na tak način ne dobijo odduška, ondi butajo ob zemljino skorjo in povzročajo one strahovite prikazni, kojim pravimo: potresi. Nekateri učenjaki trdijo, da tudi mesec na zemljo upliva in povzročuje na njej potresov zlasti, kadar je šip ali o polnem. Nesrečni Zagreb bil je od potresa zadet najhuje dne 9. novembra t. l. ko je bil ravno prvi krajec. Prorokujejo, da bo okolo 16. decembra zopet potres. Dne 16. decembra je šip.

Ognjene podzemeljske sile narejajo mnogo-vrstnih soparov, plinov, ki potem butajo ob njeno skorjo, da se ta začne tresti. Najnevarnejše je ovo butanje, kadar se zaganja ravno na vzgor ali navpično. Časih se združijo več takšnih udarcev, ki se potem nekako razcepijo in povzročijo zraven navpičnega potresa še podolgovate, ali okrožne ali valovite potrese, pri katerih se udarci daleč na okrog zazibljejo kakor valovi v vodi, ako kamen v njo poženeš. Zgodi se tudi, da po več takšnih valovitih udarcev nastane in se njih sila potem nekako skupno na eno ali drugo stran zažene. Tako blizu bilo je pri potresih, ki so od 9—21. novembra strašili Hrvatsko in osobito v Zagrebu naredili toliko strahu, groze, nesreče in škode. Glavni udarci butali so na vzgor v zemljino površino ne v Zagrebu, ampak na Savskeji ravnici pri Resniku in Drenji, na izhodnej strani od Zagreba. Od ondod so valoviti udarci širili se daleč na okrog, to pa tako silno, da smo jih čutili skoro ob istem trenutku ne samo v Zagrebu, ampak v Bosni, Dalmaciji, Istri, Kranjski, Koroški, Štajerski, spodnjej Avstriji in zapadnjej Ogerski. Sreča velika za Zagreb, da ga ni zadel navpični potres. Bilo bi mesto v par trenutkih razvalina, kakor l. 1755. lepi Lisabon v Portugalskem. Mesto bilo je po 3 udarcih v 5 minutah uničeno, $\frac{3}{4}$ vseh poslopij porušenih, 25.000 ljudi ubitih. Čudno, da je tudi Lisabon od šibe potresa bil obiskovan meseca novembra, namreč na vseh svetnikov večer. Pri potresu na Hrvatskem najhuje tresla je se zemlja v okolici med Zagrebom, Remetami, Granešino in Resnikom. Mesto Zagreb toraj ni naravnoč nad onim delom zemljine skorje, v katerega

so razjarjene podzemeljske sile najljuteje udarjale. To je otelo Zagreb pogina.

Zgodovinske knjige nam poročajo o mnogih in strahovitih potresih. Najhujši so zadnji čas oni v južni Ameriki, dalje na Filipinskih otokih, kder je letos spomladi lepo mesto Manilla bilo porušeno. Za rimskih cesarjev trpela je Mala-Azija veliko radi potresov. Ti so takrat uničili mnogo staroslavni mest tako, da je težko pokazati, kde so bila pozidana. Tudi Italijo, posebno okolo Neapolja, so takrat pogostopotresi pustošili. Novejši čas pa zatrepeče nenavadno pogosto severo-zapadno obrobje Jadranskega morja: Istra, Dalmacija, potem Kranjsko, Koroško in najnovejši čas Štajersko, spodnje Avstrijsko, zapadno Ogersko, Bosna, a najhujše Hrvatska. Med tem ko od Karpatskih gora in Krkonoš po celem poljsko-rusko-slovanskej planjavi tijan do Bajkalskega jezera zemlja miruje, imamo prebivalci slovensko-hrvatskih pokrajin trdnih uzrokov k vsemogočnemu Stvarniku nebes in zemlje moliti: od šibe potresa reši nas o Gospod!

Gospodarske stvari.

Kuniči ali pitovni zajci.

I. M. O teh koristnih živalicah se je že tudi v našem časniku večkrat beseda spregovorila, a vendar hočemo zopet o njih govoriti, ker smo prepričani, da bi pametna reja kuničev ubožnejšim našega ljudstva marsikteri kos okusnega mesa in pečenke, ktere sicer celo leto ne vidijo, prinesiti mogla. Na Angleškem, kamor se je kunič v 13. stoletju vvedel, in kjer so leta 1309 za kuniča toliko plačali, kolikor za srednjo svinjo, se kuničev dan današnji po 25—30 milijonov posne. Večidel teh ogromnih števil se pokrije z živalicami, ki se iz tujih dežel pripeljavajo. Holandija in Belgija ste oni deželi v sosstvu, v katerih kuničja reja najbolj cvete. V pomorskem mestu Ostendi v Belgiji se teden na teden nad 300.000 na trg pripelje ali prinese, kteri se ali v mestu samem posnejo ali pa dalje v London razpošljejo. Ostende je v petih mesecih t. j. od 1. oktobra 1879 do 1. marca 1880 razposlala dva milijona kuničev. Razpošiljajo se v kobačah, katerih vsaka najmanj sedem kuničev v sebi ima. Za Ostendo ste pa mesti Gent in Brüssel največji tržišči v Nizozemskem. Francoska razproda po tujih trgih kuničev in kuničjih kožic na leto za 120 milijonov frankov. Mesto Troyes, v katerega okolici se veliko in mnogo kuničja prireja, izmed katerih najmanjša na leto nad 15000 frankov nesejo, teh živalic vsako leto za 150.000 frankov na trg spravi. V okraji Chalons-sur-Marneskem so zelo velika in mnogobrojna kuničja prirejalšča, med kterimi je ono prvo, ktero med Bayeus in Cherbουργom leži, in vsako leto 12.000 frank. čistega dobička vrže. Naj se še omeni, da se med vsemi prirejalšči kuničjimi one gospe Lardove v

Chis-les-Baine najbolj med vsemi odlikuje. To prirejalšče le jedno jedino plemo kuničje odreja in sicer zaradi tenke dlake, iz ktere se potem lajbiči, gače, nogavice in rokavice delajo, ktere se potem kopelnim tamošnjim gostom posprodavajo. Po teh toplih oblačilih se tam tako močno povprašuje in toliko je kupcev za nje, da si mora gospa Lardova mnogokrat iz drugih kuničjih prirejalšč kuničje dlake naročevati, za ktero po 19 frankov za kilogram plačuje.

Tudi Lahi so imenitnost kuničje reje že spoznali in poslednja leta to betvo kmetijskega potranskega zaslužka v svoji domovini razširjevati začeli. Njihovo najimenitnejše kuničišče je ono bratov Kostamagna, napravljeno leta 1874 v Turinu in ktero živinski zdravnik Demareki vodi. To kuničišče je dobilo prvi svoj zarod iz Normandie in Flandernskega in je prišlo kmalo na dober glas ne le zaradi velike množine kuničjega mesa, ampak tudi zaradi živali za plemo, zaradi kož in dlake, ker vse poprodava. V tem kuničišči se neprenehoma 600 kuničjih samice za pomnoženje teh živali redi. Drugo tudi zelo imenitno kuničišče na Laškem je ono, ktero kraljevska vlada sama na ostrovi Nisidi blizu Neapolja vzdržuje. Pri nas so še le posamezni do spoznanja prišli, da je kuničja prireja bogati vir dobička in da je kuničja pečenka, pečenka ubogih, kakor je krompir, turšica in kruh njihova poglavitna hrana.

Dober vol potrebuje poprek 23 kilogramov dobrega sena ali njemu jednakovredne klaje, da priredi 1 kilogram mesa, med tem ko nje kunič navadnega domačega plemena le 11 kilogramov v ravno to svrbo potrebuje. Na Francoskem si pridelava kmetica iz jednega para kuničev na vsaki dan v tednu mesno hrano za celo leto; če si pa dve samici redi, proda vrh tega vsako leto 50 kuničev po 2½ franka za jednega in si zasluži tako po 125 frankov za male domače potrebe. Ta cena ni prenapeta, kajti imajo tam kuničja plemena, katerih posamezen kunič lahko po 6 kilogramov težek postane.

Sadje- in vinorejska šola mariborska.

IV. Učil ali pripomočkov za podučevanje ima ta šola mnogo in dobrih na razpolaganje. Knjižnica šteje sedaj 410 tiskanih del v 545 zvezkih. Novin naročenih je 22, med temi tudi „Slov. Gospodar“. Iz knjižnice daje g. adjunkt učencem knjig za čitanje, katere so ujim ravno primerne. Učil največ in najlepših darovala je kmetijska družba štajerska. Znamenit je med njimi veliki 135 listov broječi zemljovid štajerski, na katerem so vsi vinogradi zaznamovani. Omenimo še lepih zbirk raznih tvarin, prsti, semen, mrčesov, strupenih rastlin itd. V posebnem poslopi nakupičenih je vsakojakih mašin in strojev, orodja, katero se rabi v raznih strokah gospodarstva, osobito v sadje- in vinorejstvu in kletarstvu. Ovo razstavo gospodarstvenega orodja (Permanente Geräte-Aus-